ਵਕਫ ਬੋਰਡ, ਰਾਜਸਥਾਨ

ਬਨਾਮ

ਜਿੰਦਲ ਸਾਵ ਲਿਮਿਟੇਡ & ਓਆਰਐਸ.

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2788)

ਅਪ੍ਰੈਲ 29, 2022

ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ, ਜੇ.ਜੇ.

ਧਾਰਮਿਕ ਢਾਂਚਾ: ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ – ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਖਨਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੱਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਵੱਲੋਂ ਵਕਫ ਬੋਰਡ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 6731 ਵਿੱਚ ਪੁਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਢਾਂਚਾ ਹੈ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ – ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ – ਫੈਸਲਾ: ਤਿਰੰਗਾ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ – ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਵਜੋਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ – ਇਸ ਲਈ, ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚਾ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਕਫ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਸਮਰਪਣ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਇੱਕ ਖੰਡਰ ਦੀਵਾਰ ਜਾਂ ਮੰਚ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਤਿਰੰਗਾ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਵਜੋਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨੰਬਰ 9646 ਜਾਂ 931 ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨੰਬਰ ਪਰ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ,

ਅਰਥਾਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਨਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ। 17.4.2012 ਨੂੰ ਅੰਜੁਮਨ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੱਤਰ ਸੁਣੀ-ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 16]

2. ਹੋਰ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚਾ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਧਿਆਸਤਾ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਅਨੁਦਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਕਹਿਣ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁਰਾਤਤਵ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮਰਪਣ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਇੱਕ ਖੰਡਰ ਦੀਵਾਰ ਜਾਂ ਮੰਚ ਨੂੰ ਨਮਾਜ਼ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾਸ 17, 18]

3. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 6731 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਢਾਂਚਾ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ, ਜੇਕਰ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੀ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲੀਜ਼ ਦੀਦ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਪਰਯਾਪਤ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। [ਪੈਰਾ 19]

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2788 ਦਾ 2022.

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੋਧਪੁਰ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ 29.09.2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। ਡੀ.ਬੀ. ਸਿਵਿਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 8848 ਦਾ 2020.

ਨਾਲ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2789 ਦਾ 2022.

ਸੀ. ਐਸ. ਵੈਦਿਆਨਾਥਨ, ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ, ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ,
ਮਿਸ ਨੀਤੂ ਭੂਸ਼ਣ, ਦੇਵਾਸ਼ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ, ਖੁਸ਼ੀ ਮੁਹੰਮਦ, ਅੰਜੁਮ ਨਾਜ਼,
ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭਾਕਰ, ਅਨੁਰਾਗ ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿਯਾ,
ਬੰਧੋਪਾਧਯਾਯ, ਅਰਪਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾ, ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਿਰ ਅੱਬਾਸੀ,
ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ ਨੂੰ ਹੈ ਜੋ 29.9.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਥੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 8 ਨੂੰ ਖਾਸਰਾ ਨੰਬਰ 6731 ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

2. ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਵਿਲੇਜ ਢੇਡਵਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਭੀਲਵਾੜਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੋਨੇ, ਚਾਂਦੀ, ਸੀਸਾ, ਜ਼ਿੰਕ, ਤਾਂਬਾ, ਲੋਹਾ, ਕੋਬਾਲਟ, ਨਿੱਕਲ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖਨਿਜਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਲਈ 1556.7817 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪੱਟਾ 8.12.2010 ਨੂੰ ਪੱਟਾ ਕਰਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਭੀਲਵਾੜਾ ਨੇ 3.12.2010 ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਸੁਪਰ ਇੰਪੋਜ਼ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਸਮੋਦੀ ਦੇ 142-15 ਬੀਘਾ; ਪਿੰਡ ਦਾਬਰੀਆ ਦੇ 33-09 ਬੀਘਾ; ਪਿੰਡ ਪਾਂਸਲ ਦੇ 40-03 ਬੀਘਾ; ਪਿੰਡ ਮਲੋਲਾ ਦੇ 127-02 ਬੀਘਾ; ਪਿੰਡ ਧੁਕੇਲੀਆਦਾ ਦੇ 241-14 ਬੀਘਾ; ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਪੁਰ ਦੇ 748-02 ਬੀਘਾ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਸਮੋਦੀ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਨੰਬਰ 897 ਇੱਕ ਦੇਵਸਥਾਨ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਪੂਜਾ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਖਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਵਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮੋਦੀ, ਦਾਬਰੀਆ, ਪਾਂਸਲ, ਮਲੋਲਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੀ। ਮਲੋਲਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ 543 (6 ਬੀਘਾ 11 ਬਿਸਵਾ), 498 ਮਿਨ. (8 ਬੀਘਾ 6 ਬਿਸਵਾ) ਅਤੇ 432 (2 ਬਿਸਵਾ) ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਮੱਸਿਆ ਜ਼ਮੀਨ ਕਾਰਨ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧੁਕੇਲੀਆਦਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ, ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ 219 ਅਤੇ 220 ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ 365 ਵਿੱਚ ਕਬਰਸਤਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੁਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ 235 ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਏ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ 6731 ਦੇ ਮਾਪਣ ਵਾਲੇ 158 ਬੀਘਾ 12 ਬਿਸਵਾ ਵਿੱਚ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸੀ ਕਿ ਕੁੱਲ 213 ਬੀਘਾ 11 ਬਿਸਵਾ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਦਕਿ 325 ਬੀਘਾ 19 ਬਿਸਵਾ ਵਿੱਚ ਪਰਮਿਸ਼ਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ 8.12.2010 ਨੂੰ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੱਟਾ ਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕਫ ਸਰਵੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਾਲ 1963 ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਢਾਂਚਾ 'ਤਿਰੰਗਾ ਕੀ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, 23.9.1965 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 'ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਤਿਰੰਗਾ' ਨੂੰ ਵਕਫ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, 'ਤਿਰੰਗਾ ਕੀ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ' ਨੂੰ ਵਕਫ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ 12x9=108 ਦੇ ਮਾਪ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭੀਲਵਾੜਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਐਕਟ, 1995 ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਰਵੇਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 'ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਤਿਰੰਗਾ' ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਵਿੱਚ 15.2.2002 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦ ਪਾਈ ਗਈ। ਉਕਤ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਭਾਗ III (ਬੀ) ਵਿੱਚ

ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਮਾਪ ਨੂੰ 25x25x25x25 ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

5.ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੀਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਲਈ ਲੀਜ਼ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6. ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਜੁਮਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ 17.4.2012 ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਪਿੰਡ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਤਿਰੰਗਾ ਪਹਾੜੀ, ਇੱਕ ਕੰਧ ਅਤੇ ਚਬੂਤਰਾ (ਪਲੇਟਫਾਰਮ) ਹੈ ਅਖੌਤੀ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਪਲੇਟਫਾਰਮ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ 18.4.2012 ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤਿਰੰਗਾ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮਾਈਨਿੰਗ ਤੱਕ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੋ:-

17.4.2012

"ਇਹ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿਰੰਗਾ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਤਥਾਕਥਿਤ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੰਧ ਅਤੇ ਖੰਡਰਾਤ ਪਲੇਟਫਾਰਮ/ਚਬੂਤਰਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਚਲਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਹੋਰ, ਨਾ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੀੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ।

ਖਾਣਕਾਂ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖਾਣਾਂ ਕਾਰਨ, ਕੰਧ ਅਤੇ ਚਬੂਤਰਾ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੰਡਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਡਿੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਖਾਣਕਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਦਰਪੂਰਵਕ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ। ਇਸ ਲਈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼/ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ।"

18.4.2012

"ਵਿਸ਼ਾ- ਸ਼ਰੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚਬੂਤਰਾ/ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਸਬੰਧੀ।

ਤੁਹਾਡੇ 17 ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਲਾਹਿਤ ਪੱਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਤਿਰੰਗਾ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਚਬੂਤਰਾ/ਖੰਡਰ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਣਾਂ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਗੱਲਾਂ ਹੋਈਆਂ

ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਕਫ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਅੰਤ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਵੋ ਅਤੇ ਵਕਫ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ। ਅਸਲ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ।"

7. 23.4.2012 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ 18.4.2012 ਦੀ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਕਸਦ ਵਕਫ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਪਰ ਅੰਜੁਮਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ 6.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

8. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਹਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ:

"(i) ਇਹ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਾਣ ਲੀਜ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਢਾਂਚਾ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਸੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਢਾਂਚਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲੀਜ ਹੋਲਡ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

"(ii) ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਾਣ ਲੀਜ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਢਾਂਚਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲੀਜ ਹੋਲਡ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" (ii) ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਾਏਗੀ ਕਿ ਕੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਾਣ ਲੀਜ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਾਣ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਗਤੀਵਿਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ-ਕੰਪਨੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਇਕਾਈ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।"

9. ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਆਰ.ਕੇ. ਸਿਨਹਾ, ਕੰਟਰੋਲਰ ਜਨਰਲ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ) ਭਾਰਤ ਬਿਊਰੋ ਆਫ ਮਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਓ.ਪੀ. ਕਬਰਾ, ਸਕੱਤਰ ਮਾਈਨਜ਼, ਵਿਭਾਗ ਆਫ ਮਾਈਨਜ਼ ਅਤੇ ਜਿਓਲੋਜੀ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨੰਦਿਨੀ ਭੱਟਾਚਾਰਿਆ ਸਾਹੂ, ਰੀਜਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਪੱਛਮ), ਪੁਰਾਤਤਵ ਸਰਵੇਖਣ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਓ.ਪੀ. ਕਬਰਾ, ਸਕੱਤਰ ਮਾਈਨਜ਼ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਨੰਦਵਾਨਾ, ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡਿੰਗ ਮਾਈਨਿੰਗ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਭੀਲਵਾੜਾ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 10.1.2021 ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ, ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 673/1 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਵਾਦਿਤ ਢਾਂਚਾ ਨਾ ਤਾਂ ਮਸਜਿਦ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਢਾਂਚਾ ਜਿਸਦਾ ਪੁਰਾਤਤਵ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਹੋਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਏ.ਕੇ. ਨੰਦਵਾਨਾ, ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਣਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

10 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਾਹਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪਹਾੜ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਢਾਂਚਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ

ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਢਾਂਚਾ ਵਕਫ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 83 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਕਫ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।

11 ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ 8.12.2010 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਲੀਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਜਗ੍ਹਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਮੈਦਾਨ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਖਣਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 673/1 'ਤੇ ਖਣਨ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"ਕੁਝ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਮਾਰਤ ਆਦਿ:-

1 ਕੋਈ ਵੀ ਇਮਾਰਤ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਥਾਪਿਤ ਜਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸਤਹੀ ਕਾਰਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ, ਸਾੜਣ ਜਾਂ ਦਫਨਾਉਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਰ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਈਟ, ਜਨਤਕ ਸੜਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਨਤਕ ਮੈਦਾਨ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿ ਇਹ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਕੰਮ, ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਅਸਰ ਪਾਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਤਹੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋ। ਲੀਜ਼ਧਾਰਕ/ਲੀਜ਼ਧਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਸਤੇ ਦੇ ਹੱਕ, ਕੂਆਂ ਜਾਂ ਤਾਲ ਨਾਲ ਵੀ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।"

12 ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮਿਸਟਰ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਸੀ.ਐਸ. ਵੈਦਯਨਾਥਨ, ਜੋ ਕਿ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਹਨ, ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਯਾਚੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸਥਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਉੱਤੇ ਜੋ ਕਿ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਲੀਜ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਜੋ ਕਿ 158 ਬਿਘਾ 12 ਬਿਸਵਾ ਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਲਿਖਤੀ ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਖਨਨ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਕਦੇ ਵੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਵਕਫ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟਰਕਚਰ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਕਾਪੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਪੁਰੀ ਵਿੱਚ ਤਿਰੰਗਾ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਖਨਨ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

13. ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਵਿਸ਼ਾ ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਜਮੇਰ ਅਤੇ ਸੁਨੀਲ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 5.1.1959 ਤੱਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ 1.4.1955 ਤੱਕ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਔਕਾਫ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਕਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ,

ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਕਫ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ 900 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਮਾਜ਼ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 23.9.1965 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿਰੰਗਾ ਦੀ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਵਕਫ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਧਾਰਮਿਕ, ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 12x 9 ਜੋ ਕਿ 108 ਹੈ ਤਿਰੰਗਾ ਕੀ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1.5.2002 ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸਰ ਹੈ ਕਿ ਤਿਰੰਗਾ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ।

14 ਇਸ ਤੱਥਗਤ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ, ਮਿਸਟਰ ਰਣਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਸੀ.ਐਸ. ਵੈਦਯਨਾਥਨ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ, ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜਸਵ ਰਿਕਾਰਡ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟਰਕਚਰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਟਰਕਚਰ ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਏ ਰਿਕਾਰਡ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸਟਰਕਚਰ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 108 ਫੁੱਟ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰਫਲ 525 ਫੁੱਟ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਟਰਕਚਰ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ।

15 ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੰਡਰ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਛੱਤ ਦੇ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੰਧ ਅਤੇ ਕੁਝ ਟੁੱਟੇ ਉਜਾੜ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਖੇਤਰ ਵਨਸਪਤੀ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਨਮਾਜ਼) ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਖੇਤਰ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਵਜ਼ੂ* ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਵਿਧਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਨਮਾਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਲਿਆਂ ਗਈਆਂ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਪੁਰਾਤਤਵ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ, ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹਰ ਇੱਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਬਰਸਤਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਢਾਂਚਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਸਾਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਛਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਜਸਵ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਹੀਪਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

16 ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਹੈ। ਕਲੰਦਰੀ ਮਸਜਿਦ ਤਿਰੰਗਾ ਪਹਾੜੀ ਉੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਨੂੰ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਵਜੋਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 6731 ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨੰਬਰ 9463 ਹੈ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨੰਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 931 ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਵਾ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ। ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰਫਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਸ਼ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸਰਵੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸੰਗਤੀ ਹੈ। 17.4.2012 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਅੰਜੁਮਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਣੀ-

ਸੁਣਾਈ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਰਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

17 ਹੋਰ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਸਮਰਪਣ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਕਫ ਵਜੋਂ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਐਫ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:-

"(f) "ਵਕਫ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਲ ਜਾਂ ਅਚਲ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਥਾਈ ਸਮਰਪਣ, ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਪਰੋਪਕਾਰੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ—

(i) ਇੱਕ ਵਕਫ ਬਾਈ ਯੂਜ਼ਰ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵਕਫ ਕੇਵਲ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਕਫ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ ਯੂਜ਼ਰ ਨੇ ਚਾਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ;

(ii) ਇੱਕ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਪੱਟੀ, ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਦੇਹ, ਜੁਮਲਾ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਨਾਮ ਨਾਲ;

(iii) xxxx

xxxx

18. ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਢਾਂਚਾ ਕੋਈ ਪੁਰਾਤਨ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਸਮਰਪਣ ਜਾਂ ਯੂਜ਼ਰ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਖੰਡਰ ਦੀਵਾਰ ਜਾਂ ਮੰਚ ਨੂੰ ਨਮਾਜ਼/ਨਮਾਜ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

19. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 6731 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਢਾਂਚਾ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਇਆ ਵੀ ਹੈ, ਲਿਖਤੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲੀਜ਼ ਦੀਦ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲਾ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਪਰਯਾਪਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ।

20. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ। ਨਤੀਜਤਨ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate